

OKAY TIRYAKIOĞLU

ME TE- HAN

ROMAN

ASYA'YA İNEN HÜKÜM

I

*“Dalgaların art arda gelip çarptıkları kaya gibi
ol: Sağlam, kırıptısız, çevresinde kaynayan
suların dinginleşmesini seyreden.”*

Marcus Aurelius (Kendime Düşünceler)

Kansu – Ay Krallığı (Yüceği)

**MÖ. Aralık 221 – Krallık Müstemilatı Av Bölgesi -
Merkez Ahırlarının Doğusu**

*“Hey gidi insanlar!
Çocuk musunuz, budala mı?
Ölenlere yas tutarsınız da
Gençliğin solup giden
Çiçeğine yas tutmazsınız!”*

Dudaklarımda Theognis’in tanıdık mısraları dolanıyor. Ruhumda renkli, saydam taşlar gibi pırıltılı izler bırakan şiirin büyüüne direniyor, susuyorum. Onun zihninde ise yine aynı soruların gündelik karmaşası, görebiliyorum! Ben onu sıra yüklü, kederli dizelerle özdeşleştirirken o da onaylarcasına sessizliğini koruyor.

“Masal bu sürgünlük,” diyordu birkaç gün önce, karlı bir öğle sonu av dönüşünde. “Geceye çöreklenen o soğuk yıldızlardan birine gönderilmişiz sanki!”

Atların dizginlerini kasarak önümüzdeki donmuş dere yatağına doğru inmeye başlamıştık. Nalların altında ezilen taze karların gıcırıtmasına gizledim mırıltımı, “Her yer buradan iyidir.”

Beni duydu, “Belki öyledir eke (ağabey)” Yeni bitmiş incecik bıyıklarını sarmış buzlar kırıldı gülümserken, “Belki de değildir.”

“Seninle birlikte olduktan sonra biz yoldaşların için her yer biridir, biliyorsun,” dedim. “Bizim kılavuz yıldızımızsın. Hiç kuşkusuz Hun budunun müşterek umudu, yakın mutluluğusun. Nerede olursan ol, biz de son nefesimize hatta ötelere kadar yanında ve huzurluyuz. İster çölde, ister dağ başında, ister ummanın ortasında bir adada. Fark etmez.”

“Biliyorum... Biliyorum ve müteşekkirim ama beni herhangi bir yıldıza benzetme bundan sonra.”

Konunun değiştiğine sevinerek sordum, “Ama neden?”

Umursamaz bir tavırla omuz silkti fakat yüzündeki ifade mahcuptu, “Bulutsuz gecelerden nefret ediyorum artık. Yıldızların kalabalığı sanki... Sanki boğuyor beni. Bulutlar ise ruhumu, yıldızların o suçlayıcı, acımasız, kötü hissettiren bakışlarının izdihamından sakınıyor, örtüyor, bir battaniye gibi sarıyor...”

“Bu hal yoktu sende Prensım,” dedim. Endişenin buzdan parmakları sıkı yüreğimi.

“Dinle Şiburin eke, tüm bulutlar... Hepsi... Hepsi çekilmiş sanki hayatımdan. Yukarı doğru savrulacakmış gibi duyumsuyorum kendimi bazen. Ansızın bir rüzgârla uçverecek, yıldızların arasına bir kum zerresi gibi sıkışıp kalacağım...”

“Esaretin bunalımı bu,” demiştim, emin bir tavırla. “Bitecek elbet. Kuşku duyma Prensım! Artık rehinsin ama bu yaptığın, devlet ve milletin güvenliği adına üstlendiğin pek kıymetli bir görev...”

Acı bir sesle güldü, “Görev mi? Yüceçilere sürgün... Rehin gönderildik Eke. Seçme hakkım yoktu. Oysa sizin vardı ve beni yalnız bırakmadınız. Burada asil bir vazifeden bahsedilecekse eğer o da sen ve diğer yoldaşlarımla üstlendiğidir.”

Vadiye inmiştik. Hava burada durgun ama nem yüzünden kürengi bir pusla kaplı ve daha soğuktu. Atlarımızı tırısı kaldırdık, “Dinle Prens, sen doğru yolu, sadakati, devletine bağlılığı seçtin!”

“Aksi düşünülemez!..”

“Düşünülemez elbet! Sen hakikatli bir gençsin. Üstelik burada olduğun müddetçe Yüceçiler, Çinlilerle ittifak kurup Hunlar üzerine ortak bir tehlike olmaktan uzak duracaklar. Hem bil ki insanın asıl memleketi, kendini bulduğu, ilk tanımaya başladığı yerdir! Baba ocağında gelişemez kimse. Sen ve biz yoldaşların, düşman topraklarda pişeceğiz. Böyle düşünürsen, tedirginlikten kurtulursun.”

Yeşilimsi gri gözleri pırıldadı, “Demek tamunun (Cehennem) alevlerinde dövülecek cevherimiz.” Zağlı demir gibi ışıdı genç yüzü, “Hiçbir şeyden korkum yok Şiburin! Sadece midemi bulandıran şu kaygı hissinden rahatsızım... Yine de tamunun kara duvarlarını pençelerimle harmanlamaya hazırım!..”

“Bizler bozkır ve yayla insanlarıyız Prens. Düşkün şehirlerin ahalisinden katbekat zeki, ruhen ve bedenen mukavemetliyiz. Onlara cehennem olan, bize güllük gülistanlıktır. Bırak şimdi acılar iyice bileylesin ruhunu. Çifte su verilmiş demir kılıçlarımız gibi yandıkça yanıp muhkem olalım. Ancak güçlü durman şart! Elması kömürden ayıran, ocaktaki harlı ateştir. Yan biraz daha! Yan, kavrul, ne çıkar?..”

Kara yeveli başını önüne eğmişti şimdi, Mete. Başındaki tilki kürkünden borkünü geri iterek, “Doğru,” dedi. “Ne çıkar?”

O gün, dere yatağının kuytulduğundaki söğütlerin arasında kamp kurup ateş yakmıştık. Avladığımız su çulluklarından birkaçını yolup temizlerken ben, soğuk bir rüzgâr fısıldıyordu aramızda. Kuşları

kuyruk yağı ve kurutulmuş kişnişle nar gibi kızarttım. Bu şekilde pişti mi kırmızı ete benzer bir tadı olurdu. Tam yemeğe başlamadan önce, “Bir şey söyle Sibiryalı Şiburin eke!” dedi Mete. “Ruhumu yatıştırarak bir şey! En yakınımıdaki hakikati fısılda! Uzanıp tutabileceğim en sağlam gerçeği sun bana! Sun ki iki ucundan yanan bir mum gibi hissetmekten kurtulayım artık.”

Gülümseyerek yaklaşan külrenği akşama dönmüştüm yüzümü, “Ben, hocamız Wei Lu gibi hikmetli bir kişi değilim Prensım. Fakat şundan eminim ki, söze layık insanlarla zaman geçirmezsen dostlarını, lafa değmezlerle söyleşirsen ağırlığını; hasetçilerle yakınlaşmaya kalkarsan da hayallerini yitirirsin.”

Genç yüzü soldu birden, “Ben... Ben böyle mi yapıyorum Eke?”

“Bak Prensım! Dün geçti ama yarın henüz gelmedi! Üç aydır Ay Krallığı’ndayız. Evet bu sürenin büyük kısmını zindanda geçirdik ama bak, şimdi bizi sıkıp bunaltan yok. Muharip eğitimlerin ise her zamankinden daha yoğun. O hâlde meçhul bir gelecek için öfkelenme artık, umutsuzluğa kapılma. Kendini, bizlere ve ne olursa olsun akıp giden hayata kapama. Biliyorum henüz on üç yaşındasın... Böylesi sıkıntılar için çok genç bir yaş henüz.”

Her zamanki tatlı-sert tavrıyla atıldı, “Yakında on dört olacağım!” Sonra yeniden buz tutmuş bıyıkları üzerinden geçirdi parmaklarını. O yeni kararan tüyler, dudaklarının iki yanından aşağı süzülen ince birer su iziydi sanki.

Gülümsedim, “Yine de çok gençsin Prensım. Bazı şeyleri tam manasıyla kavraman zaman alacak. Sakin ol! Öyle birine dönüş ki Mete, ne insanları, ne ağırlığını, ne de hayallerini yitir!”

*

Benzer konuşmaları daha önce de yapmıştık aslında. Ancak gizlemeye çalıştığı o alacakaranlık kederden tam manasıyla sıyrılamıyordu. Aylardır Yüeci Krallığı’ndaydık ama hâlâ geceleri el ayak çekilince, umursamaz bir tavırla atlıyordu atına. Yüeci muha-

fızları, tam bir özgürlüğe sahip Prens'in ne yaptığına aldırıyor, belki de acıyorlardı hâline. Ancak Teoman Han'ın oğlu ve biz yoldaşları için gönderdiği aylık ödenek kadar yüksekti ki kimse saygıda kusur etmiyordu. Yüceci hudutlarına ulaştığımız o kâbus gibi ilk günü saymazsak elbette.

Bizler, yani yoldaşları ben Sibiryalı Şiburin, hepimizin ulu hocası Çinli bilge, Konfüçyüs inancının meşhur bağlılarından Wei Lu ve Mete'nin akrabaları Semerkantlı Kora ve Kırgız Kurmanbek, Prens'in bu yarı mecnun halinden rahatsızdık. Prensimiz, haftalardır civardaki loş korularda, sonu gelmez kabile savaşlarının, geceleri kızıl bir kan buğusuyla sardığı platoların yamaçlarında tek başına geziyordu. Bedenini kesikler ve morluklarla dolduran yalçın kayalıkların tepesine, ipsiz ve donanımsız tırmanıyordu üstelik.

Kılıcını, ağaçların yarı donmuş gövdelerine vurduğunu işitiyordum bazen. Bir baltadan daha tok bir sesle iniyordu eğri namlu. Kalın kuturlu ağaçlar ağır ağır, ıssızlıkta yankılanan çatırtılarla yıkılıyor, tüylerimi ürpertiyordu. Kılıçla, donmuş bir ceviz ya da kara ağacı devirmek kolay kolay kimsenin yapabileceği bir iş değildir. Buna kalkışanın ya eklemeleri sakatlanır ya da kılıcı kırılır. Üstelik dağda yetişen ağaç, düzde yetişene benzemez. Özü sıkı, damarları yakın ve bol lifli olur. Fakat kesik kök ile gövdeler üzerinde defalarca yaptığım incelemelerden anladığıma göre, Mete, namluyu hassas bir eğimle kullanmayı kendi kendine öğrenmişti. Her vuruşta, iki kama namlusu eninde gömülüyordu namlu. Donmuş ağaç bedeninde, ancak eğri ağızlı bir kesim baltasıyla bu kadar derin bir kesik açmak mümkündür. O da çok kuvvetli ve tecrübeli biri için. Ömrümde bu kadar genç olmasına karşın, bedenlen bu derece güçlü biriyle hiç karşılaşmamıştım.

Eğitimlerimiz sırasında da böyleydi. Onunla bir kez rakip olanların sonradan nasıl yıldıklarına ve yeniden karşılaşmaktan kaçındıklarına şahittim. Kazkanadı ya da kafakol vurduğu en tecrübeli güreşçilerin bile bir kez olsun o amansız kollarından sıyrılabildiğini

görmemiştim. Ruhem de toparlanıp hazır olduğu zaman, önüne çıkacak zavallıların hallerini iyi kötü hayal edebiliyordum.

Ve kimi zaman, bir kayalığın duldasında ağlamaya başlıyordu Prens'im. Çocuksu değil, sert, kesik soluklarla bölünen erkekçe hıçkırıklardı bunlar. Annesini kaybedeli daha bir yıl olmadan başına gelenleri kabullenemediğinin farkındaydım. Elinden alınanın yalnızca veliahtlığı değil, babasının sevgisi ve kişisel onuru olduğunu düşünüyordu. Onu avutmam imkânsızdı, zira aslına bakılacak olursa ben de aynı fikirdeydim. Mete gibi sevilen ve umut bağlanan bir prensin, bu yaban elde ne işi vardı? Gerçekten de Çin-Yüeci ittifakı, Teoman Han'ı şimdiden bu denli yıldırılmış olabilir miydi?

Zemherinin buz kestiği kurşuni dağ yamaçlarında, kimi zaman acıyla haykırarak göğe çekiyordu okunu. Kiriş uçları dışa kıvrık yayının azami ivmesini, o korkunç kas gücüyle öyle hassas teraziliyordu ki bulutlara doğru kaybolan oku gözlerimizle takip etmekte güçlük çekiyorduk. Boz bulanık havanın içinde, su buharından gümüşü-gri bir ışıltı bırakarak kayboluyordu oklar. Zaman ağırlaşıyordu sanki o anlarda. Onca süratlerine rağmen oklar, havanın ve su zerreciklerinin dirençlerini ağır ağır parçalayarak, ıstırapla yükseliyorlardı. Gizlendiğim kuytulardan izlerken olanları, okların hiçbirinin yere düştüğünü görmediğimi rahatça söyleyebilirim. Gök kürenin müphem, donuk katmanlarında bir yerlere mi isabet ediyorlardı yoksa? Ayı ya da güneşi vurabildiği doğru muydu? Gök Tanrı'ya mıydı asıl öfkesi? Belki de Teoman Han'ı bizzat kıskırttığına inandığı Tanrı Erlik'e. Gök Tanrı'nın oğlu, yer altı aleminin efendisi Erlik'in, gecelerin karanlığından da sorumlu olduğuna öylesine kaniydi ki damarlarında ezelden tutuşmuş o deli kanı yatıştırmanın bir yolu yoktu.

Benden başka kimse görmüyordu olan biteni, çünkü Prens Mete'yi adım adım takip eden bir bendim. Prens'in kendisi dahi habersizdi etrafından... Ya da ben öyle sanıyordum... Hiçbir Yüeci, ondan ve dolayısıyla bizden şüphe duymazdı. O lanetli krallıktan,

elimizi kolumuzu sallayarak çıkabilirdik istersek, ancak kendi hayatlarımız için milletimizi ve onurumuzu satmış kabul edilir, kirlenen namımızı bir daha asla düzeltemezdik. Dünya üzerinde gidecek tek bir yer bulamaz, Çinlilerin bile işine yaramazdık. Yüceçiler de bunun farkındaydı hâliyle. Üstelik Prens'in hizmetine verilmiş muhafız birliği, aylık ödeneklerden ciddi bir pay aldıkları için son derece memnundular.

Düşman denizinin içinde, müphem bir ebediyete tutsaktık biz. Ay Krallığı kasvetli Yüceçi ülkesinde, onun hizmetini görmeye çalışan biz dostları ise, Gök Tanrı şahit, elimizden geleni yapıyorduk. Başlarımızın üzerinde dolanan bela kasırgasından Prensimizi sakınmakla yükümlüydük ve bundan asla sıkıntı duymadık. Hiç değilse onunla birlikte ölmek ve öte alemde hizmetini görmek için her daim hazırdık. Şimdi bunları kaleme alır ve unuttuklarımızı ihtiyar hafızamın o derin, bulanık kuyusundan çıkarmaya çalışırken kalekim titriyor; kendi kendime gülüyorum. O günlerde otuz yaşındaydım ve bilgimi son derece engin sanıyordum. Oysa bir hiçtim yalnızca. Önemsiz bir piyondum.

Ne var ki yaşadıklarımızın hiçbiri tek başına vasıflandırmazdı bizi. O günlerimize ne kusurlarımız ne de iyi yanlarımız mutlak bir yanıt verebilirdi. Şimdi tüy divitim gıcırdarken kağıdımın üzerinde, yine düşünüyorum ve mırıldanıyorum, “Ne olduğumuz ya da olmaya çalıştığımız değildi, bilakis ne olmadığımız belki de olmadığımızı bizi en iyi anlatan! Soyluyduk, saygı görüyorduk ama yine de tam manasıyla emin olamıyorduk. Varlığımızı sürdürmek için amansızca eğitilmiş olduğumuz sertliğe değil, geçici uzlaşmalarla, küçük, eğreti unutkanlıklara ihtiyacımız vardı.”

II

Prens Mete!..

Bulanık göğe abidevi toz sütunları kuran bozkırların ve aştığımız sarp, karlı dağ yamaçlarının kederli kurdu! Tüm dertlerini alabilseydim üzerinden. Ah yapabilseydim... Görmezden gelmeye mahkûm olduğumuz onca çirkin hakikatin kuyularında ben boğulsaydım. Yaşamı çepeçevre kavrayacak bir lügat yok Mete... Hayatın değil, bizim zihinlerimizin kısırlığı yüzünden kapıldığımız o büyük boşluk hissinin tek bir çözümü var. Hedefine doğrudan ulaşan bir ok kadar basit ve yalın olmak!..

Bununla beraber gördüğüm en muhteşem kurttu o!.. Kendi söylemiyle, bir “yarı insan, yarı kurt”. Bir evvelki kışın sonlarıydı. Tüm Hunların ulu Hakan’ı Teoman, büyük oğlu Mete’yi, kadim düşmanımız Yüecilere rehin verme kararını duyurmuştu. Önce-leri sadece merkez değil, tüm Hun boyları inkara yaslanan bir şaşkınlığa düştüler. Böyle bir şey mümkün değildi... Olamazdı... Ulu Kağan’a iftira edenlerin boş lafları, kötü niyetli söylentilerinden bir bakiye olmalıydı bu.

Fakat çok geçmeden şaşkınlık, yerini kapkara, bulaşıcı bir dehşete bıraktı. Söylenenlerin doğru olduğu, klanlara ulaşan yüksek elçiler ve yazılı emrin mühürlü nüshaları vasıtasıyla doğrulanmıştı. Yüecilere karşı mutlak bir üstünlüğümüz varken, hudut anlaşmazlıklarına ve büyüyen Çin tehlikesine karşı bir teminat olarak, üstelik de halkın ve ricalin sevgilisi Prens Mete’yi rehin göndermek de neyin nesiydi? Teoman Han’ın aklında, gerçekte ne vardı? Bu durum, Yüecilere karşı, “Artık size karşı bir üstünlüğümüz yok!” manasına gelmiyor muydu? Belki de halk arasında konuşulduğu gibi gerçekten, Çinli eşi tarafından büyülenmişti Teoman Han.

Birkaç hafta içinde dehşet, bezgin bir teslimiyete dönüştü. Budunun yabguları, aralarında ulaklar vasıtasıyla muhabere kuruyor, olanları tam olarak anlamaya çalışıyorlardı ama nafîle. Görülen oydu ki

meselenin aslı en az on yıl öncesine dayanıyordu. Teoman Han, o yıl Çin'in yedi hanedanını egemenliği altına alarak ülkeyi birleştiren, tek bir büyük ordu kuran ve kendini ilk Çin İmparatoru ilan eden Qin Hanedanı Beyi Shi Huang'dan çekiniyordu.

Haksız da değildi, zira Hun klanları konfederasyonu, birleşik bir Çin'in askeri ve kültürel gücüne karşı uzun zaman direnemezdi. Boy beyleri, inkâr edemedikleri kadar süratle kan kaybetmeye başlamışlardı bile ve artık bunu saklamaya çalışmıyorlardı. Qin hanedanına yenik düşen Chu, Han, Qi, Wei, Yan ve Zhao derebeylikleri ise askerî hezimetten ziyade, kadim inançları Konfüçyüsçülük, Taoizm ve Mohizm'in aldığı darbeyle perişandılar.

Qin Beyi Shi Huang, hocası ve başdanışmanı reformist Han Fei'nin geliştirdiği Fa-chia (Legalizm) inancındaydı. Han Fei de itikadının temellerini, kendi hocası, tüm Çin diyarının en prestijli isimlerinden Filozof Shang Yang'da almıştı. Çiçeği burnunda İmparator Shi Huang, Çin'in asırlardır değişmeyen kısır hudutların içine hapsolup kalmasına, halkın ve soyluların pasif itikatlarının sebep olduğuna inanıyordu. Bu yüzden, başta Konfüçyüsçülük olmak üzere Taoizm ve Mohizm'e de sırtını dönmüş, dahası düşman bellemiştir. Shi Huang, hocası ve taraftarlarına göre, hayatın gerçekleri görüldüğünden çok daha basitti! Mutlak zafer, kesintisiz ve yararcılığa yönelik edimsel aksiyona dayanıyordu. Hamle gücü ise insanların laftan ziyade iş üretmek istemesine bağlıydı. Fa-chia hariç tüm eski dinler, güç ve tesirlerini yitirmiş, Taoculuk gibi Çin tıbbının belkemiği olan bir inanç dahi artık ağır bir yüke dönüşmüştü.

Legalizm'in en iyi örneği, hiç kuşkusuz bizler, yani ezeli düşmanları olan Hunlardık. Gücü sınırsız bir hükümdar, açık arazide çoğunlukla ahşap arabalar üzeri seyyar çadırlarda yaşayan fakat tarım alanlarını ve İpek Yolu güzergâhlarını koruma hedefiyle mukim yerleşimler de inşa eden boyları, mutlak bir itaat altında tutabiliyordu. Bu boylar, hemen her zaman birbirleri ve dış düşmanlarıyla savaşmak zorunda kalsalar da kritik zamanlarda, farklılıkla-

rını görmezden gelerek bir araya gelebiliyorlardı. Çabuk öfkelenen ama sağduyuyu bütünüyle elden bırakmayan bu tavır, başta Çinliler olmak üzere, düşmanlarımızın bir türlü mana veremedikleri en çarpıcı hususumuzdu.

Bu yaşam biçimi, boylar arası mücadelelere de mertçe bir denklik getiriyordu. Sırtını yalan, dolan ve entrikaya veren hiçbir kumpas aramızda işlemez, tevessül etmeye kalkanlar mutlak bir yok oluşla bedelini öderdi. Soyundan tek kişi dahi sağ bırakılmazdı. İşte bu, devleti ve kazanımlarını önceleyen faydacı anlayışları sayesinde Hunlar, her türlü yıkıcı etki ve Çin kurnazlıklarına karşı varlıklarını koruyabiliyorlardı.

Teoman Han ve kurmayları, üç asırdır devam eden Çin iç mücadelelerinin yeniden kızıştığı o son yılın ilk günlerinde, Shi Huang ve adamlarının bir şekilde üstün geleceklerini anlamışlardı. Devrimci Qin Beyi ve ekibi, haleflerinden çok daha yetkin ve azimliydi. Hunları örnek alarak, ordusunu iki tekerlekli ve mil uçları bıçaklı arabalarla donatmaya başlamış, süvari sayısını arttırmış, kutsal sayılan bronz silahlardan demire geçebilmek için zaman zaman kurmaylarıyla bile karşı karşıya gelmeyi göze almıştı.

Bu sayede, diğer altı devlet için işler süratle sarpa sarmaya başlamıştı. Teoman, içerdeki istihbaratçıları aracılığıyla Shi Huang'ın muharebe alanlarını kendisinin seçtiğini, daima düşmanlarından önce konum aldığını ve ilk saldırının o olduğunu biliyordu. Bir yıl içinde ordusunun dörtte üçünü asri silahlarla donatmayı başarması bile büyük bir adımdı. Şurası çok açıktı ki, Shi Huang iç nizamını düzene koyduktan sonra durmayacaktı. Asırlardır ülkenin kuzeyini yağmalayan Hunlardan intikam istemesi kaçınılmazdı.

Fakat Teoman Han için asıl nazik mesele, bağımsızlıklarına düşkün Hun boylarının, kendisini Ulu Han olarak tanımalarına rağmen, Çin misali tek bir merkezi idare altında birleşmeye yanaşmamalarıydı. Yakın zamanda bu zorlu engelleri aşabilecek gücü ve iradesi olmadığını gören Teoman Han için geriye iki akılcı seçe-

nek kalıyordu. Ya Hunlar adına büyük bir yıkıma teşne, akıbeti meçhul bir iç savaşa girecek, kendi boyu olan Tuva'yı diğer Tunguz ve Moğol hanedanlarının hakimi kılacak ya da Çin'le akrabalık bağı kurup muhtemel bir yıkıcı hamleye karşı güvence kazanacaktı. Üstelik Çin'le nesep yakınlığı demek, diğer Hun boyları arasından da kolayca sıyrılmak demekti. Çin'in vasalı konumuna inecek olmasına rağmen içerde birliği sağlayacak zamanı ve gücü kazanabileceğini umuyordu.

Bu planları haklı çıkabilirdi kuşkusuz, ancak oluşacak durumun, Teoman'ın Hunlar arasında Ulu Hakan'lık vasfını zedeleyeceği, hatta gün gelip beter bir isyanla tamamen ortadan kaldırılabileceği de açıktı. Statükonun devamı için muhtemelen Çin ve müttefiklerinden askeri ve siyasi destek alması gerekecekti. Bu türden suni ve nefret uyandıracak tedbirler yüzünden de kabileler arası birlik hayali yine suya düşecekti! Ayrıca Çinlilerin, ellerine geçen fırsatı iyi kullanmak isteyecekleri ortadaydı. Büyük ihtimal, bölgede duruma vaziyet edebilmek için kullanabilecekleri kaleler ve topraklar talep edeceklerdi. Bu gerçekten de son derece tatsız ve içinden çıkılması güç bir durumdu.

*

Yılan ayının (Ağustos) sonlarında, Ordos'tan, Yüceğilerin merkezi Kansu'ya uzanan sekiz yüz otuz millik, İpek Yolu'nun en bereketli ticaret rotalarından birinde ilerliyorduk. Sürgünümüzün ilk günleriydi. Beraberimizde bir bölük Hun süvarisi vardı. Her biri gözünü budaktan sakınmaz birer âdem ejderhası olan bu adamlar, tüm atlı birliklerin en gaddar ve sessizleri arasından seçilmiş hassa muhafızlarına dahildiler. Normal zamanlarda Teoman Han'ın etrafında kuş uçurtmazlardı.

Yol boyunca onlar tarafından ansızın ortadan kaldırılılabileceğimizi düşünüp tedirgin olduğumuzu anımsıyorum. Boğazlarımızı kesip cesetlerimizi bir uçurumdan atmaları işten bile değildi. Gece-

leri konakladığımız su başlarında, rüzgârı dinleyip gölgeleri izleyerek sabaha kadar nöbet tutuyorduk. Ancak Prens Mete'nin burnu kanasa, Hun diyarında kan gövdeyi götürürdü ve hiçbir tedbir Teoman Han'ın akıbetini değiştiremezdi.

'Sen, Sibiryalı Şiburin,' demişti Mete, bana dönerek. Yüzlerimizi okşayan ılık yaz sonu rüzgârını ve bedenimi sarmış o ağır uyku halini anımsıyorum. Önümüzdeki sıtmalı arazi ağır ağır tütüyordu. Çin vitraylarından yayılan turuncu akisler gibi, ipil ipil bir ışık sağanağı altındaydık. Konuşurken aynı zamanda diğer dostlarına da göz atıyordu Mete. Herkese birden hitap etmeyi severdi. Bu onun fitri idari yeteneklerinden biriydi. Bu kederli günlerine rağmen güçlü kişisel çekiciliği, adaleti kollayan yüksek tavırları ve daha şimdiden gelişmiş, granit bir yontu gibi kalın kaslı, sağlam bedeniyle kalabalıkları ve bizleri adeta büyülüyordu. Söz söylemedeki başarısı da cabasıydı kuşkusuz.

Ancak kısmen de olsa daimî bir yabancıydı aramızda. Bunu isteyerek mi yapıyordu, bilmiyorum. Lakin tüm hudutları düştüğü halde, tam anlamıyla direnişi kırılmamış geniş ülkeler gibiydi. Ruhunun gizli köşelerinde, benliğini müstahkem kılan kaleler yükseltmişti. İç dünyasını inşa eden o esrarlı mimari bizi ürkütüyordu. Her bir parçası, doğuştan liderlere özgü alacakaranlık bir yalnızlıkla yoğrulmuştu.

O tatlı uyuşukluk hâli dağılınca, başkent Kansu'ya artık bir menzil uzaklıkta olduğumuzu fark ettim. Yer yer bataklık ve büküklerle kaplı leş kokulu bir düzlükteydik şimdi. "Babam," diye devam etti Mete. "Seni benim muharip hocalarımdan biri olarak atadığından bu yana hiç ayrılmadık Şiburin eke. Yedi yaşımdan beri senin gözetimindeyim. Sen ki katledilmiş bir Bey'in yetimisin. Hun Devleti'nin öz bağrında nice zorlukla kök salmış bir bahadırsın."

"Her şey için minnettarım. Sonsuza dek... Sonsuza dek..."

“Söyle bana Şiburin, sizler de kardeşlerim! Babamın bir planı daha var gibi geliyor bana.” Gri gözlerini kısarak devam etmişti. “Birkaç gün içinde Yüeci birlikleriyle buluşacak ve artık özgürlüğümüze veda edeceğiz. Belki o zaman bunları konuşacak zamanımız dahi olmayacak. Kim bilir bizi bekleyen doğrudan celladın baltası da olabilir.”

Her birimiz sıkıntılı ifadelerle başımızı eğdik. Böylesine can yakıcı bir mesele için fazla güzel bir gündü.

“Babamın, henüz beş yaşındaki üvey kardeşimi yeni veliahdı ilan edebilmek için benden kurtulması lazım! Altmışını geçmiş olmasına rağmen önemsiz bir prensesle evlenerek, Qin Hanedanı’yla akrabalık bağı kurmayı ve yeni bir Prens sahibi olmayı başardı. Şimdi ise bir vesileyle, kurmaylarının da onayıyla benden kurtulmak istiyor olabilir pekala. Ancak malumunuz, babamı bu fikre sevk eden Çinli eşi Shi Min’dir. Annem geçen yıl, şüpheli bir kaza sonucu vefat etmeseydi eğer, bu kadar kolay harcanabilir de olmazdık.”

“Senin kanına kimse bir sebep ve bedel bulamaz Mete!” demiştim. “Böyle söylemen ve düşünmen yoldaşların olarak ağırımıza gidiyor. Ulu Hanımız, budunlar arası ittifak kurmakta yetersiz kaldı ve bunun için kınanamaz. Üstelik senin günbegün yükselen şöhretin, inisiyatif almasını zorlaştırıyor. Bundan dolayı duyduğun hayal kırıklığının farkındayız ancak babanın içinde bulunduğu şartları da göz önünde bulundurmalısın.”

“Bulunduruyorum elbette Şiburin. Teoman Han’ın çabaları olmasa, Çinliler kadim topraklarımızda tek Hun dahi bırakmaz. Üstelik Çin, hiçbir zaman benim gibi halkı tarafından ümit bağlanmış birinin iş başında olmasını istemez. Onlar için babamın yerine ben değil, üvey kardeşim Temir Yuan gibi bir yarı Çinlinin geçmesi daha uygundur.”

Şaşırılmışım doğrusu, “Bu kabulleniş seni bir adım öteye taşıyacak Prensime,” dedim umutla. “Hiçbirimizin telaffuz etmek isteme-

diğımız o menfur şüphenin farkındasın madem, o halde sadece yaşayacağımız günlerin manzarasına uygun davranmak kalıyor geriye.”

III

Prensin, bizim gibi sürgün yolunda ilerleyen yaz sonu güneşine doğru yumruğunu kaldırarak, öfkeli bir nara patlattığını anımsıyorum. Ben, Semerkantlı Kora, Kırgız Kurmanbek ve hocamız Wei Lu aynı anda irkilerek atlarımızın dizginlerini kastık ve hassa muhafızlarına döndük. Onlar da soran gözlerle kılıçlarına davranmış, Prens'i emniyete almak için etrafımızı sarmak üzere atlarını topuklamışlardı. Güvenlik formasyonuna o kadar kolay ve hızla geçmişlerdi ki hayran olmamak elde değildi.

Prens, heyecanımıza aldırmadan döndü bize, “Gölgede büyüyen bitkiler gibi cansız, solgun kalmama izin vermeyin kardeşlerim,” dedi. “Dışa vurulacak, gerçek bir Hun kudretiyle harcanacak güçlerimin içimde çürümesine, Çinliler gibi manastır köşelerinde ölümü bekleyen birini dönüşmeme de!.. Yüeciler, beni atıl, beş para etmez bir ıskartaya dönüştürebilmek için ellerinden geleni deneyeceklerdir! En iyi tavsiyeleri de Çinlilerden alacaklardır elbette. Bizi hayattan bezdirmek, yalnızlığımızı ve mutsuzluğumuzu arttırmak için planları şimdiden hazırdır.”

Mete'nin pek sevdiği Yunan Şair Alkman'ın dizeleriyle cevapladım onu,

*“Tanrılar ateş püskürür, oç alır,
Mutludur bütün bunlara rağmen,
Günlerinin örgüsünü huzurla dokuyan,
Gözyaşı dökmeyen insan.”*

Mete, “İşte böyle,” diye haykırdı, boğuk ama yine de eğlenen bir sesle. “İşte böyle Şiburin eke. Hayatın şeması madem bu kadar basit, o halde dünya ayaklarımızın altındadır!”